

@Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

@The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 630 din 29 august 2008
Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 27 septembrie 2007

în Cauza Reiner și alții împotriva României

(Cererea nr. 1.505/02)
Strasbourg

În cauza Ștefanescu împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupančič, președinte, C. Bîrsan, doamnele E. Fura-Sandström, A. Gyulumyan, domnul David Thór Björgvinsson, doamnele I. Ziemele, I. Berro-Lefèvre, judecători, și domnul S. Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 20 septembrie 2007,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 1.505/02) îndreptată împotriva României, prin care 4 cetățeni ai acestui stat, domnii Anton Reiner, Octavian Paisz, Dezideriu Hejja și Ioan Konrad (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 10 septembrie 2001 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanții sunt reprezentanți de domnul G. Frunda, avocat din Târgu Mureș. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 4 noiembrie 2005, Curtea a decis să îi comunice Guvernului cererea întemeiată pe art. 6 alin. 1 și 3 lit.d) din Convenție. În conformitate cu prevederile art. 29 alin. 3 din Convenție, ea a decis să analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanții s-au născut, respectiv, în anul 1948, 1934, 1946 și 1967 și locuiesc la Târgu Secuiesc.

5. La data de 22 decembrie 1989, în timpul unei manifestații populare ce a avut loc la Târgu Secuiesc pentru a susține revoluția română, polițistul A.A. a fost agresat de particulari și a decedat din cauza rănilor.

6. La data de 27 decembrie 1989, spitalul din Târgu Secuiesc a informat poliția despre decesul lui A.A. În aceeași zi a fost întocmit un proces-verbal, cuprinzând datele personale ale victimei, precum și circumstanțele decesului său.

7. La data de 27 decembrie 1989, Parchetul de pe lângă Tribunalul Covasna (*Parchetul*) a început urmărirea penală *in rem* privind cauzele decesului său și au fost cercetate mai multe persoane.

8. În luna ianuarie 1990, al doilea și al treilea reclamant, domnii Paisz și Hejja, au fost interogați de poliție cu privire la participarea lor la evenimentele din 22 decembrie 1989. La data de 31 iulie 1991, domnul Reiner a fost audiat de poliție referitor la aceleași fapte.

9. În luna octombrie 1990 și în decursul anului 1991, mai mulți martori, printre care O.A.A. și V.V., au fost interogați de poliție cu privire la faptele din 22 decembrie 1989. La data de 4 noiembrie 1991, martorul K.G. a fost interogat de poliție și a declarat că a văzut un grup de persoane lovindu-l pe A.A. Procurorul a întocmit un proces-verbal care atesta faptul că martorul K.G. îi identificase, în fotografiile prezentate de poliție, pe domnii Reiner (primul reclamant) și Paisz ca făcând parte din persoanele care l-au agresat pe A.A.

10. La data de 31 iulie 1991, tatăl domnului Konrad (al patrulea reclamant) a fost interogat de poliție. Declarația sa menționa că fiul său era urmărit în cauză.

11. La data de 18 noiembrie 1991, martorul H.P. a declarat la Parchet că a văzut o persoană de sex masculin, brunetă, de circa 30-35 de ani, cum agresa victima. El l-a identificat pe domnul Konrad ca fiind această persoană în fotografiile prezentate de poliție. Martora P.H.S. a declarat că ea l-a găsit pe A.A. într-o stare critică și că a cerut ajutorul populației, dar că domnul Konrad, apropiindu-se, i-a dat victimei o ultimă lovitură.

12. La datele de 26 noiembrie și 4 decembrie 1991, față de domnii Hejja și Paisz a fost pusă în mișcare acțiunea penală pentru săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte. De asemenea, ei au fost arestați preventiv, respectiv până la data de 27 decembrie 1991 și 4 ianuarie 1992. În declarația pe care a dat-o Parchetului la data de 27 noiembrie 1991, domnul Hejja a declarat că îi dăduse lui A.A. „5 sau 6 lovituri de picior în zona abdominală”. De asemenea, el a declarat că-l văzuse pe domnul Paisz pe stradă, dar că nu putea spune dacă acesta comisese acte de violență asupra victimei.

13. La data de 29 noiembrie 1991, F.O. a declarat la Parchet că, la data de 22 decembrie 1989, văzuse un grup de persoane care îl agresau pe A.A. și că îl zărise pe domnul Paisz în mulțime, fără să poată spune dacă el agresase victima.

14. La data de 3 decembrie 1991, martorul V.V. a fost interogat de poliție și a afirmat că i-a văzut pe domnii Hejja, Paisz și Reiner agresând victima. La data de 24 martie 1992, V.V. a fost interogat de Parchet și a declarat că i-a văzut pe domnii Hejja și Reiner agresând victima. În ceea ce îl privește pe domnul Paisz, V.V. a revenit asupra declarației sale din data de 3 decembrie 1991 și a precizat că îl confundase cu altcineva.

15. La data de 8 ianuarie 1992, poliția a emis un mandat de urmărire pe numele domnului Konrad. În martie și iunie 1992, Parchetul a interogat și alți martori.

16. La data de 24 martie 1992, între domnul Paisz și martorul O.A.A. a avut loc o confruntare în fața procurorului însărcinat cu ancheta. Reclamantul nu era asistat de un avocat. În timpul acestei confruntări, O.A.A. a declarat că l-a văzut pe domnul Paisz pe stradă, dar că nu putea preciza dacă acesta îl lovisese pe A.A. În aceeași zi, O.A.A. a fost interogat de Parchet și a declarat că nu știe dacă domnul Hejja era prezent la locul agresiunii și că nu putea spune dacă domnul Paisz agresase victima.

17. În noiembrie 1997, Parchetul i-a interogat din nou pe K.G. și V.V. În procesul-verbal din data de 7 noiembrie 1997, întocmit de poliție, se menționa că F.O. și domnul Konrad pleaseră din România în Ungaria în anul 1990 și că, după spusele tatălui său, acesta avea cunoștință de faptul că era cercetat de poliție.

18. La data de 13 noiembrie 1997, domnul Reiner a fost audiat în calitate de învinuit de către Parchet, care i-a prezentat dosarul de urmărire penală. Din declarația sa reiese că a fost informat de faptele de care era învinuit, și anume participarea la agresiunea lui A.A., și că putea beneficia de serviciile unui avocat. Totuși, domnul Reiner a considerat că în această fază a procedurii, prezența unui avocat nu era necesară.

19. La data de 15 decembrie 1997, prin rechizitoriul procurorului, domnii Hejja și Paisz, precum și F.O. au fost trimiși în judecată în fața Tribunalului Covasna, pentru săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, faptă incriminată de art. 183 din Codul penal. Prin același rechizitoriu, față de domnii Reiner și Konrad a fost pusă în mișcare acțiunea penală și au fost trimiși în judecată pentru aceeași infracțiune. În rechizitoriul său, procurorul a arătat că, la evenimentele din 22 decembrie 1989, reclamantii, împreună cu alte persoane neidentificate, l-au agresat pe polițistul A.A., aplicându-i lovituri de pumn și de picior care i-au cauzat moartea. Procurorul a reținut că din declarațiile martorilor K.G. și V.V. reieșea că domnii Hejja, Paisz și Reiner au lovit victima de mai multe ori. Procurorul a precizat că domnul Konrad nu fusese audiat, deoarece părăsise țara.

20. La data de 9 februarie 1998, Tribunalul a amânat cauza la cererea domnului Paisz, pentru a-și pregăti apărarea. La data de 25 februarie 1998, instanța a amânat cauza pe motivul că F.O. nu era nici prezentă, nici reprezentată de un avocat la termenul de judecată. La data de 16 martie 1998, domnul Hejja i-a cerut instanței să amâne cauza din motive de sănătate.

21. La data de 25 martie 1998, instanța l-a audiat pe domnul Reiner, care a negat că ar fi participat la agresiunea lui A.A. Instanța a amânat cauza pentru data de 27 aprilie 1998 din cauza lipsei lui F.O. și a domnului Konrad. La data de 24 aprilie 1998, poliția a întocmit un proces-verbal pentru a constata că domnul Konrad și F.O. nu mai locuiau la Târgu Secuiesc și că emigraseră în Ungaria.

22. Prin încheierea de ședință din data de 3 iunie 1998, la cererea reclamantilor, Curtea Supremă de Justiție a trimis cauza în fața Tribunalului București și a anulat toate actele de procedură îndeplinite în fața Tribunalului Covasna.

23. La data de 7 septembrie 1998, domnul Hejja a solicitat amânarea cauzei din motive de sănătate, iar la datele de 10 septembrie și 8 octombrie 1998 instanța a luat act de cererea de amânare făcută de avocatul părții vătămate și de reclamantii.

24. La data de 5 noiembrie 1998, în ședință publică în fața Tribunalului București, instanța a constatat că domnul Konrad nu a putut fi citat să se prezinte la ședință, acesta fiind plecat definitiv în Ungaria. Instanța a dispus ca acesta să fie citat prin afișare pe ușa consiliului local.

25. La data de 21 decembrie 1998, domnul Reiner a fost audiat de instanță și și-a menținut declarațiile precedente, arătând că nu era implicat în săvârșirea faptelor de care era învinuit. El a arătat că nu l-a văzut pe domnul Paisz agresând victima și că nu putea spune ce făceau ceilalți inculpați în momentul evenimentelor. De asemenea, el a reamintit faptul că în anul 1997 a fost invitat la Parchet pentru a da o declarație referitoare la faptele imputate. Domnul Konrad, care nu era prezent, a fost reprezentat de un avocat din oficiu. Familia lui A.A. s-a constituit parte civilă.

26. În aceeași ședință de judecată, instanța a admis cererea avocatului domnilor Paisz, Reiner și Hejja de a proceda la audierea martorilor ce fuseseră interogați în cursul urmăririi penale, în anii 1991, 1992 și 1997, și, prin urmare, a dispus citarea lor pentru a se prezenta la termenul din 18 ianuarie 1999.

27. La data de 18 ianuarie 1999, instanța a respins cererea de amânare a ședinței formulată de reclamânți din cauza lipsei avocatului lor, care a fost substituit de unul dintre colaboratorii săi. După ce l-a audiat pe domnul Paisz, instanța a audiat 3 martori, V.V., D.E. și L.L., care au depus mărturie în cursul urmăririi penale. Martorul V.V. a declarat că nu cunoaște niciuna dintre persoanele pe care le-a văzut agresându-l pe A.A. în anul 1989. Martorul D.E. a declarat că îi cunoștea de mult timp pe domnii Paisz și Hejja și că nu îi văzuse pe niciunul dintre reclamânți agresând victima. La rândul său, L.L. a declarat că nu a recunoscut-o decât pe F.O. în mulțimea de 300-400 de persoane care agresau victima. El a adăugat că îl cunoștea de mult timp pe domnul Paisz, pe care nu l-a văzut lovindu-l pe A.A., și că pe ceilalți reclamânți nu îi cunoaște.

28. Deoarece ceilalți martori care au depus mărturie în cursul urmăririi penale nu s-au prezentat în urma citării lor, instanța a considerat că audierea lor nu mai era necesară și că tindea, de fapt, la tergiversarea cauzei. Fără altă motivare, instanța a constatat și că audierea celorlalți martori care nu se prezentaseră la termen nu mai era posibilă și a dispus citirea depozițiilor acestora depuse la dosarul de urmărire penală, în baza art. 329 din Codul de procedură penală.

29. Prin Sentința din 15 februarie 1999, Tribunalul l-a achitat pe domnul Konrad, apreciind că dovezile vinovăției sale nu erau suficiente. El i-a condamnat pe domnii Paisz și Hejja la 4 ani de închisoare, iar pe domnul Reiner la 3 ani de închisoare, cu suspendare. De asemenea, i-a condamnat pe reclamânți, în solidar cu F.O., să le plătească părților civile daune-interese pentru repararea prejudiciului material și moral în valoare de 260 milioane lei românești. Partea relevantă din considerentele sentinței este următoarea:

„(...) instanța constată că faptele reținute în actul de inculpare sunt pe deplin dovedite, acestea desfășurându-se în modalitatea și complexitatea situațiilor expuse în rechizitoriu (...)”

30. Domnii Paisz, Hejja și Reiner și Parchetul de pe lângă Tribunalul București au formulat apel împotriva acestei sentințe. Reclamânții au cerut achitarea pe motivul că faptele imputate nu constituiau infracțiuni, fiind acte revoluționare. Ei au subliniat că victima fusese agresată de mai multe persoane și că era imposibil să se stabilească cu certitudine identitatea celor care au participat la agresiune.

31. La termenele de judecată din 1 octombrie și 5 noiembrie 1999, avocatul domniilor Paisz, Hejja și Reiner a solicitat audierea de către Curte a tuturor martorilor ce au depus mărturie în cursul urmăririi penale, în anii 1991, 1992 și 1997. Avocatul din oficiu numit să îl reprezinte pe domnul Konrad s-a alăturat acestei cereri. La acest ultim termen de judecată, Curtea a respins cererea de audiere a acestor martori pe motivul că declarațiile lor fuseseră citite în fața Tribunalului București.

32. Prin Decizia din data de 18 noiembrie 1999, Curtea de Apel București a admis apelul Parchetului. Ea a statuat că instanța nu ar fi trebuit să dispună suspendarea pedepsei domnului Reiner. Pe baza declarațiilor date de martorii P.H.S. și H.P. în cursul urmăririi penale, Curtea de Apel l-a condamnat pe domnul Konrad pentru săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte. Ea a respins apelul domnilor Paisz, Reiner și Hejja apreciind, pe baza declarațiilor făcute în cursul urmăririi penale de martorii K.G., H.P. și V.V., că au agresat victima. Pe de altă parte, Curtea de Apel București a reținut că cererea de achitare făcută de avocat în numele domnului Hejja era surprinzătoare în măsura în care acesta recunoscuse în cursul procedurii că a participat la fapte.

33. Reclamânții au formulat recurs împotriva acestei decizii. Ei au cerut achitarea lor, pe motivul că nu au comis faptele imputate. Ei au arătat că domnul Paisz nu fusese prezent la locul agresiunii, că domnul Reiner fusese prezent, dar că nu agresase victima și că domnul Konrad nu fusese citat corect.

34. Prin Decizia din 26 martie 2001, Curtea Supremă de Justiție a respins recursurile introduse de reclamânți și de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București. Pentru a

confirma situația de fapt descrisă de Curtea de Apel, Curtea Supremă s-a bazat pe declarațiile date în cursul urmăririi penale de către martorii H.P., V.V., K.G., O.A.A. și P.H.S. După ce a menționat fiecare depoziție, Curtea Supremă a precizat paginile din dosarul de urmărire penală la care se aflau declarațiile.

II. Dreptul intern pertinent

35. Codul de procedură penală în vigoare la data evenimentelor:

ARTICOLUL 327 ALIN. 3

„Dacă ascultarea vreunui dintre martori nu mai este posibilă, instanța dispune citirea depoziției date de acesta în cursul urmăririi penale și va ține seama de ea la judecarea cauzei.”

ARTICOLUL 329 ALIN. 3

„Dacă în cursul cercetării judecătorești administrarea unei probe anterior admise apare inutilă, instanța, după ce ascultă procurorul și părțile, poate dispune ca acea probă să nu mai fie administrată.”

36. Noul Cod de procedură penală intrat în vigoare la data de 7 septembrie 2006:

ARTICOLUL 408¹

„1. Hotărârile definitive pronunțate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept prevăzut de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pot fi supuse revizuirii, dacă consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

2. Pot cere revizuirea:

a) persoana al cărei drept a fost încălcat;

b) soțul și rudele apropiate ale condamnatului, chiar și după moartea acestuia;

c) procurorul.

3. Cererea de revizuire se introduce de Înalta Curte de Casație și Justiție, care judecă cererea în complet de 9 judecători.

4. Cererea de revizuire se poate face în termen de un an de la data rămânerii definitive a hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului (...)

11. Când instanța constată că cererea este fondată:

a) desființează, în parte, hotărârea atacată sub aspectul dreptului încălcat și, rejudecând cauza, cu aplicarea dispozițiilor din capitolul III, secțiunea II, înlătură consecințele încălcării dreptului;

b) desființează hotărârea și, când este necesară administrarea de probe, dispune rejudecarea de către instanța în fața căreia s-a produs încălcarea dreptului, aplicându-se dispozițiile din capitolul III, secțiunea II (...).”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 alin. 1 din Convenție

37. Reclamanții se plâng de durata procedurii penale care, conform afirmațiilor lor, a început în anul 1990 și s-a finalizat cu condamnarea lor penală definitivă în anul 2001. Ei invocă art. 6 alin. 1 din Convenție, care are următorul conținut:

„Orice persoană are dreptul la judecarea (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

A. Asupra admisibilității

38. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

1. Durata procedurii ce trebuie luată în considerare

a) Argumentele părților

39. Guvernul nu contestă că procedura penală s-a încheiat cu Decizia definitivă a Curții Supreme de Justiție din data de 26martie 2001. De asemenea, el subliniază că, în ceea ce privește România, Convenția a intrat în vigoare la data de 20iunie 1994.

40. Guvernul consideră că punctul de plecare al perioadei ce trebuie luată în considerare este diferit pentru fiecare reclamant. Astfel, pentru domnii Hejja și Paisz, procedura penală a început la datele de 26 noiembrie și, respectiv, 4 decembrie 1991, datele arestării lor. Deși ei au fost audiați de poliție la datele de 22 și, respectiv, 26 ianuarie 1990, ei nu au fost informați de faptul că o eventuală acuzație penală era adusă împotriva lor. Astfel, pentru acești 2 reclamanți, durata procedurii a fost de 6 ani și 9luni.

41. În ceea ce îl privește pe domnul Konrad, în măsura în care a fugit în Ungaria, Guvernul consideră că este imposibil să se determine cu certitudine data la care el a fost informat de acuzațiile penale aduse împotriva sa (*Popov împotriva Bulgariei*, nr. 48.137/99, § 82, 1 decembrie 2005). Poliția Covasna a emis un mandat de urmărire pe numele său încă din data de 8 ianuarie 1992, însă nicio probă din dosar nu dovedește că reclamantul ar fi avut cunoștință de acest mandat, care de altfel nu a fost executat niciodată. În plus, la data de 29iunie 2001, poliția a emis un nou mandat de urmărire pe numele său pentru executarea deciziei de condamnare. Prin urmare, este de datoria reclamantului să dovedească la ce dată a luat cunoștință de acuzațiile aduse împotriva sa.

42. În ceea ce îl privește pe domnul Reiner, Guvernul consideră că perioada ce trebuie luată în considerare nu a început decât la data de 13 noiembrie 1997, dată la care a fost audiat pentru prima oară ca învinuit. În acest sens, el subliniază că, deși domnul Reiner a fost audiat de poliție pentru prima oară la data de 31 iulie 1991, el nu a fost informat în timpul audierii că s-a început urmărirea penală împotriva sa. Guvernul face trimitere și la formularul său de cerere completat la data de 10septembrie 2001, în care a declarat că a fost inclus printre acuzați în anul 1997. Durata procedurii pentru acest reclamant a fost, așadar, de 3 ani și 4 luni.

43. Reclamantii convin că perioada ce trebuie luată în considerare pentru 2 dintre ei, și anume domnii Hejja și Paisz, este de 6 ani și 9 luni.

44. În ceea ce privește durata ce trebuie luată în considerare pentru domnii Reiner și Konrad, ei reamintesc că în sensul art.6 alin. 1 din Convenție, „acuzația” se poate defini „ca fiind notificarea oficială, emanând de la autoritatea competentă, a imputării săvârșirii unei infracțiuni”, idee ce corespunde și noțiunii de „repercusiuni importante asupra situației” suspectului (*Hozee împotriva Olandei*, nr. 21.961/93, § 43, 22 mai 1998). Ei consideră că această noțiune o înglobează și pe cea a „urmării importante” în ceea ce privește situația unui suspect.

45. Or, este incontestabil faptul că urmărirea penală a început în anul 1990, așa cum o demonstrează numărul dosarului penal constituit în dreptul intern, și anume 129/P/1990. Mai mult, la data de 4 noiembrie 1991, martorul F.G. l-a recunoscut, din fotografii, pe domnul Reiner printre agresorii victimei. Prin urmare, ei consideră că primele acuzații penale au fost formulate împotriva acestuia din urmă chiar în momentul constituirii acestui dosar. Deși nu a fost cercetat și retrimis în judecată decât în anul 1997, nu e mai puțin adevărat faptul că a avut, înainte de această dată, calitatea de persoană cercetată penal. Prin urmare, durata procedurii penale ce trebuie luată în considerare pentru acest reclamant este, de asemenea, de 6ani și 9 luni. Din motive similare, perioada ce trebuie luată în considerare pentru domnul Konrad este, și ea, tot de 6 ani și 9luni. Faptul că și-a stabilit domiciliul în străinătate nu are

nicio relevanță în cauză, în măsura în care termenele din procedură au fost aceleași pentru toți reclamantii.

b) Aprecierea Curții

46. Curtea observă că, în materie penală, „termenul rezonabil” din art. 6 alin. 1 din Convenție începe din momentul în care o persoană este „acuzată”; poate fi vorba de o dată anterioară sesizării instanței de judecată, în special cea a arestării, a inculpării și a începerii urmăririi penale. „Acuzarea”, în sensul art. 6 alin. 1, poate fi definită „ca notificarea oficială, emanând de la autoritatea competentă, a imputării săvârșirii unei infracțiuni”, idee ce corespunde și noțiunii de „repercusiuni importante asupra situației” suspectului [a se vedea *Reinhardt și Slimane-Käid împotriva Franței*, Hotărârea din 31 martie 1998, Culegere 1998-II, p. 660, § 93, și *Pantea împotriva României*, nr.33.343/96, § 275, CEDO 2003-VI (extrase)].

47. Aplicând aceste principii în situația faptelor în cauză, Curtea observă că pentru domnii Paisz și Hejja, procedura penală a început în anul 1991, când au fost arestați preventiv. În ceea ce îl privește pe domnul Konrad, așa cum reiese din declarația tatălui său dată la data de 31 iulie 1991, el a avut cunoștință încă din anul 1991 de acuzațiile aduse împotriva sa și de urmărirea penală în desfășurare (a se vedea paragraful 10).

48. În ceea ce îl privește pe domnul Reiner, Curtea constată că, deși a fost audiat în anul 1991 de poliție, el nu avea niciun motiv să presupună că este vizat personal și nimic nu indică faptul că în acest stadiu era el însuși bănuit de săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte. Deși este adevărat că martorul F.G. l-a menționat printre agresorii lui A.A., nu a fost luată nicio măsură care ar fi putut avea urmări importante asupra situației sale. În plus, din 1991 până în 1997, el nu a fost citat pentru a depune mărturie și nicio altă măsură nu a fost luată împotriva lui. Deși numărul dosarului penal indică faptul că a fost constituit în anul 1990, nu e mai puțin adevărat faptul că era vorba de o urmărire penală în rem și că era posibil ca ancheta împotriva reclamantului să înceapă mai târziu. De altfel, reclamantul însuși a precizat în formularul său de cerere trimis Curții că a fost citat pentru a fi audiat în anul 1997. Abia la data de 13 noiembrie 1997 Parchetul l-a audiat și l-a informat oficial că era bănuit de săvârșirea unei infracțiuni. Prin urmare, Curtea apreciază că abia la această dată a început procedura penală în ceea ce îl privește.

49. În fine, Curtea observă că perioada ce trebuie luată în considerare nu a început în anul 1990, când a început urmărirea penală *in rem*, ci la data de 20 iunie 1994, data intrării în vigoare a recunoașterii dreptului de recurs individual de către România. Pe de altă parte, nimeni nu contestă faptul că procedura s-a încheiat la data de 26 martie 2001, data respingerii recursului reclamantilor prin decizia definitivă a Curții Supreme (a se vedea paragraful 34). Prin urmare, Curtea reține că pentru domnii Paisz, Hejja și Konrad durata procedurii ce trebuie luată în considerare este de 6 ani și 9 luni, iar pentru domnul Reiner, de 3 ani și 4 luni.

2. Caracterul rezonabil al procedurii

a) Argumentele părților

50. Guvernul arată că, pentru a stabili caracterul rezonabil al duratei unei proceduri, trebuie ținut cont de complexitatea cauzei, precum și de comportamentul părților și al autorităților în timpul procedurii. În speță, faptele imputate reclamantilor au avut loc în timpul Revoluției române, care a avut ca rezultat schimbarea regimului comunist. În acest context, ostilitatea populației față de elementele vechii administrații, din care făcea parte A.A., este un element ce trebuie luat în seamă pentru a justifica lentoarea începutului procedurii.

51. În ceea ce privește comportamentul părților, Guvernul subliniază că reclamantii au cerut în mai multe rânduri amânarea cauzei în fața instanțelor naționale. Mai mult, absența domnului Konrad nu poate fi imputată statului. Pe de altă parte, Guvernul îi solicită Curții să țină cont de faptul că domnii Reiner și Konrad nu s-au aflat în arest în timpul procedurii.

52. În concluzie, invocând jurisprudența Curții în materie de durată a procedurii penale, Guvernul apreciază că pentru domnul Reiner durata procedurii nu a depășit termenul rezonabil, iar pentru domnii Hejja și Paisz, el lasă soluția la aprecierea Curții. În ceea ce privește durata procedurii pentru domnul Konrad, Guvernul nu adoptă nicio poziție.

53. Reclamanții contestă acest argument și consideră că durata nerezonabilă a procedurii este imputabilă exclusiv comportamentului autorităților.

b) Aprecierea Curții

54. Curtea reamintește că natura rezonabilă a duratei unei proceduri se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și având în vedere criteriile consacrate de jurisprudența Curții, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente [a se vedea, printre multe altele, *Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25.444/94, § 67, CEDO 1999-II]. De asemenea, ea reamintește că, în materie penală, dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil are tocmai scopul de a evita „ca o persoană inculpată să rămână prea mult în incertitudine privind soarta sa” (*Stögmüller împotriva Austriei*, Hotărârea din 10 noiembrie 1969, seria A nr.9, p. 40, § 5).

55. Curtea consideră că, în speță, trebuie făcută o distincție în funcție de reclamanții în cauză.

(i) În ceea ce îi privește pe domnii Paisz, Hejja și Konrad

56. Curtea reamintește că ea nu poate fi sesizată cu capătul de cerere referitor la durata procedurii penale decât începând cu 20 iunie 1994, data intrării în vigoare a Convenției în privința României. Totuși, ea trebuie să țină cont de stadiul în care se afla procedura la data de mai sus (*Mitap și Müftüoğlu împotriva Turciei*, Hotărârea din 25 martie 1996, Culegere 1996-II, p. 410, § 28). Or, la această dată, urmărirea penală dura deja de mai mult de 3 ani.

57. Curtea observă că, ținând seama de probele aflate la dosar, prelungirea procedurii în litigiu dincolo de un termen rezonabil nu poate fi reproșată reclamanților. Așa cum rezultă din actele aflate la dosar, absența domnului Konrad nu a contribuit la prelungirea procedurii [a contrario, *Vayıç împotriva Turciei*, nr. 18.078/02, § 44, CEDO 2006-... (extrase)]. În orice caz, aceasta nu ar putea justifica durata perioadelor de inactivitate imputabile autorităților și, cu atât mai puțin, durata totală a procedurii (*Maurano împotriva Italiei*, nr. 43.350/98, § >25, 26 aprilie 2001).

58. În acest sens, trebuie observat că urmărirea penală a luat sfârșit abia în anul 1997 și că inactivitatea autorităților din perioada 1992-1997 nu pare a fi justificată de elementele dosarului. În plus, în măsura în care majoritatea probelor au fost obținute încă din anul 1992, nu mai existau alte elemente care ar fi putut să justifice o asemenea durată, în condițiile în care miza pentru reclamanți era foarte mare, având în vedere gravitatea infracțiunii ce le era imputată și nesiguranța juridică aferentă unei proceduri care s-a desfășurat, în total, pe o perioadă de aproape 10 ani.

59. Este adevărat că durata fazei judiciare posterioare încheierii urmăririi penale nu pare a fi nerezonabilă, în măsura în care ea a durat aproximativ 3 ani și 4 luni pentru 3 grade de jurisdicție. Totuși, având în vedere durata fazei urmăririi penale, Curtea apreciază că, în speță, durata procedurii în litigiu per ansamblu este excesivă și nu răspunde cerinței de „termen rezonabil”.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1.

(ii) În ceea ce îl privește pe domnul Reiner

60. Curtea observă că procedura a durat 3 ani și 4 luni pentru acest reclamant, pentru 3 grade de jurisdicție. Pe de altă parte, ea nu constată nicio perioadă de inactivitate imputabilă autorităților judiciare. Având în vedere considerentele de mai sus și analizând-o în ansamblu, Curtea nu consideră durata procedurii ca fiind nerezonabilă.

Prin urmare, nu a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1.

II. Asupra pretinsei încălcări a art. 6 alin. 3 lit. d) din Convenție

61. Reclamanții denunță respingerea de către instanțe a cererilor lor repetate de audiere a unor martori ale căror declarații făcute în cursul urmăririi penale au contribuit în mod hotărâtor la condamnarea lor. Ei invocă art. 6 alin. 3 lit. d) din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. (...)

3. Orice acuzat are, în special, dreptul: (...)

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; (...)”

A. Asupra admisibilității

62. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

63. Guvernul reamintește că este de competența instanțelor naționale să aprecieze probele prezentate în fața lor, precum și relevanța lor și necesitatea audierii martorilor. În temeiul art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală, instanțele naționale aveau dreptul, atunci când anumiți martori nu puteau fi audiați, să dea citire în fața instanței declarațiilor pe care le-au dat în cursul urmăririi penale. Guvernul subliniază că instanțele naționale nu și-au întemeiat deciziile în mod hotărâtor pe declarațiile martorilor a căror audiere reclamanții nu au avut posibilitatea să o obțină în cursul urmăririi penale sau al procedurii în fața instanței.

64. Astfel, domnul Paisz a fost condamnat pe baza declarațiilor făcute de coînculpata sa F.O. și de martorii V.V., O.A.A. și K.G. în cursul urmăririi penale. Or, V.V. a fost audiat de instanță și reclamantul a avut posibilitatea să obțină audierea lui O.A.A. cu ocazia confruntării lor din data de 24 martie 1992. Mai mult, declarația lui K.G. dată în fața Parchetului întărea afirmațiile lui V.V.

65. În ceea ce îl privește pe domnul Hejja, el a fost condamnat pe baza propriei sale declarații din data de 27 noiembrie 1991 și a declarațiilor date de V.V., K.G. și H.P. în cursul cercetării penale. În ceea ce îl privește pe domnul Reiner, instanțele l-au condamnat pe baza declarațiilor lui V.V. și K.G., declarația acestuia din urmă fiind luată în considerare în măsura în care se corobora cu declarația lui V.V. În ceea ce îl privește pe domnul Konrad, Guvernul subliniază că el s-a dezinteresat total de procedură.

66. Reclamanții contestă teza Guvernului. Făcând trimitere la jurisprudența Curții în materie, ei consideră că instanțele naționale nu au respectat principiul contradictorialității și subliniază că nu au avut ocazia să conteste mărturiile care îi incriminau sau să îi interogheze pe autori nici în momentul declarației, nici ulterior. În plus, ei arată că aceste instanțe naționale le-au respins cererile de audiere a martorilor fără nicio motivare.

2. Aprecierea Curții

67. Curtea constată, în primul rând, că cerințele paragrafului 3 lit. d) din art. 6 din Convenție reprezintă aspecte speciale ale dreptului la un proces echitabil, garantat de paragraful 1. Prin urmare, ea va analiza cererea din perspectiva acestor două texte combinate (a se vedea, printre altele, *Asch împotriva Austriei*, Hotărârea din 26 aprilie 1991, seria A nr. 203, p. 10, §25, *Van Mechelen și alții împotriva Olandei*, Hotărârea din 23 aprilie 1997, Culegere de hotărâri și decizii 1997-III, § 49).

68. Apoi, Curtea reamintește că admisibilitatea probelor ține în primul rând de normele de drept intern și că, în principiu, este de competența instanțelor naționale să aprecieze elementele adunate de ele [*Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr.25.444/94, § 45, CEDO 1999-II]. Misiunea încredințată Curții prin Convenție nu constă în a se pronunța

asupra chestiunii dacă declarațiile martorilor au fost pe bună dreptate admise ca probe, ci în a cerceta dacă procedura privită în ansamblul ei, inclusiv modul de prezentare a mijloacelor de probă, a avut un caracter echitabil (a se vedea, printre altele, *Van Mechelen și alții*, menționată mai sus, § 50).

69. Într-adevăr, așa cum a precizat Curtea în mai multe rânduri (a se vedea, printre altele, *Isgrò împotriva Italiei*, Hotărârea din 19 februarie 1991, seria A nr. 194-A, p. 12, § 34, și *Lüdi împotriva Elveției*, Hotărârea din 15 iunie 1992, seria A nr. 238, § 47, p. 21), în anumite situații se poate dovedi necesar, pentru autoritățile judiciare, să recurgă la declarații date încă din faza cercetării prealabile. Dacă acuzatul a avut o ocazie adecvată și suficientă să conteste asemenea declarații, în momentul în care au fost făcute sau mai târziu, utilizarea lor nu încalcă în sine art. 6 alin. 1 și 3 lit. d). Cu toate acestea, rezultă că drepturile de apărare sunt limitate într-un mod incompatibil cu garanțiile art. 6 atunci când o condamnare se bazează, exclusiv sau într-o măsură hotărâtoare, pe declarațiile date de o persoană pe care acuzatul nu a putut să o interogheze sau a cărei audiere nu a putut fi obținută nici în faza urmăririi penale, nici în timpul dezbaterilor (a se vedea, printre altele, *Rachdad împotriva Franței*, nr. 1.846/01, § 24, 13 noiembrie 2003, și *P.S. împotriva Germaniei*, nr. 33.900/96, §§ 22-24, 20 decembrie 2001).

70. Curtea reamintește că paragraful 1 din art. 6, combinat cu paragraful 3, obligă statele contractante să ia măsuri pozitive ce constau în special în a-i permite acuzatului să interogheze sau să obțină interogarea martorilor acuzării (*Barberà, Messegue și Jabardo împotriva Spaniei*, Hotărârea din 6 decembrie 1988, seria A nr. 146, p. 33, § 78). Astfel de măsuri țin, într-adevăr, de „diligența” de care statele contractante trebuie să dea dovadă pentru a asigura exercitarea efectivă a drepturilor garantate de art. 6 (*Sadak și alții împotriva Turciei*, nr. 29.900/96, 29.901/96, 29.902/96 și 29.903/96, § 67, CEDO 2001-VIII).

71. Curtea apreciază că trebuie făcută o distincție în funcție de reclamanții în cauză.

a) În ceea ce îi privește pe domnii Paisz, Reiner și Konrad

72. Curtea constată că, în cauza de față, majoritatea martorilor ale căror declarații au fost luate în considerare de instanțele naționale pentru a-și întemeia deciziile nu au fost niciodată audiați de un judecător, cu excepția lui V.V., audiat de Tribunalul București. În fața acestei instanțe și contrar declarației date în cursul urmăririi penale, acest martor a negat că i-ar fi văzut pe reclamanți agresând victima. Totuși, Curtea observă că instanțele nu au arătat motivele care le-au determinat să acorde întâietate mărturiei făcute de V.V. în cursul urmăririi penale mai degrabă decât declarației pe care acesta a făcut-o în fața instanței. Într-adevăr, motivarea sentinței Tribunalului București, singura instanță care l-a audiat pe V.V., s-a redus la o simplă trimitere la rechizitoriul Parchetului, fără nicio mențiune suplimentară. Curtea de Apel și Curtea Supremă fac trimitere numai la declarația dată de V.V. în cursul urmăririi penale, indicând chiar paginile din dosarul de urmărire penală, fără a menționa sau a comenta faptul că și-a schimbat depoziția în fața instanței.

73. În ceea ce îi privește pe ceilalți martori, ale căror declarații făcute în cursul urmăririi penale au contribuit în mod hotărâtor la condamnarea reclamanților, Curtea subliniază că nu au fost niciodată audiați de instanțe. Atât Tribunalul cât și Curtea de Apel au respins, fără o motivare suficientă, cererile repetate ale reclamanților care solicitau audierea directă a acestor martori de către judecători. Mai mult, așa cum reiese din elementele aflate în posesia sa, Curtea constată că în cursul urmăririi penale reclamanții nu au avut ocazia să se confrunte cu martorii. Prin urmare, nici în faza urmăririi penale, nici în timpul dezbaterilor, părțile interesate nu au putut interoga sau obține audierea acestor martori. Deși declarațiile acestor martori au fost citite în fața instanței, ei nu au putut verifica credibilitatea lor și nici să pună la îndoială declarațiile lor.

74. În ceea ce îl privește pe martorul O.A.A., Curtea constată că între acesta și domnul Paisz a avut loc o confruntare în cursul cercetării prealabile. Totuși, în măsura în care în

declarația sa din 24 martie 1992, martorul O.A.A. declarase că nu poate spune dacă reclamantul agresase victima, subiectul însuși al dezbaterii ar putea ridica semne de întrebare. În plus, Curtea constată că confruntarea s-a desfășurat în fața procurorului însărcinat cu cercetarea prealabilă, care nu îndeplinea cerințele de independență și imparțialitate ale unui magistrat (*Pantea*, menționată mai sus, § 238), și că reclamantul nu a beneficiat de asistența unui avocat. Or, un element important al unui proces echitabil este posibilitatea acuzatului de a se confrunta cu martorii hotărâtori în prezența judecătorului care trebuie, în ultimul rând, să ia o decizie asupra cauzei (*Graviano împotriva Italiei*, nr. 10.075/02, § 38, 10 februarie 2005). Prin urmare, Curtea apreciază că o astfel de confruntare nu putea scuti instanțele de obligația de a proceda la audierea martorilor acuzării în prezența acuzatului.

75. Pe de altă parte, Curtea constată că, dacă este adevărat că instanțele au statuat asupra fondului cauzei după 10 ani de la comiterea faptelor, astfel încât localizarea martorilor respectivi prezenta probabil o anumită dificultate [*Scheper împotriva Olandei* (dec.), nr. 39.209/02, 5 aprilie 2005], nu e mai puțin adevărat faptul că această dificultate nu poate fi imputată reclamantilor și că această motivare nu a fost invocată de instanțele naționale.

76. În ceea ce îl privește pe domnul Konrad, Curtea constată că situația sa este diferită de cea a reclamantului din Cauza *Ivanciuc împotriva României* [(dec.), nr. 18.624/03, CEDO 2005XI]. Astfel, în această cauză, reclamantul se plânga de faptul că a fost condamnat fără să fi fost audiat de o instanță, fapt care îi putea fi imputat în măsura în care nu a fost niciodată prezent în cursul procedurii. Or, în cauza de față, reclamantul, deși nu a fost prezent la termenul de judecată, a fost totuși reprezentat de un avocat care a întrebat dacă poate interoga martorii (a se vedea paragraful 31 și Hotărârea *Lucă împotriva Italiei*, nr.33.354/96, § 43, CEDO 2001-II).

77. În lumina celor de mai sus și ținând cont de circumstanțele speței, Curtea consideră că drepturile de apărare au suferit o limitare, astfel încât domnii Paisz, Reiner și Konrad nu au beneficiat de un proces echitabil. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1 și 3 lit. d) din Convenție în ceea ce îi privește pe acești reclamanti.

b) În ceea ce îl privește pe domnul Hejja

78. Curtea observă, împreună cu Guvernul, că instanțele naționale și-au întemeiat soluția de condamnare a domnului Hejja nu numai pe declarațiile martorilor, ci și pe declarația sa din cursul urmăririi penale. Pe de altă parte, Curtea constată că, așa cum reiese din dosar, domnul Hejja nu a revenit asupra declarației sale în cursul procedurii judiciare. Rezultă că soluția de condamnare a acestui reclamant nu s-a întemeiat, exclusiv sau într-o măsură hotărâtoare, pe declarațiile făcute de persoanele pe care nu le-a putut interoga sau a căror audiere nu a putut să o obțină nici în faza urmăririi penale, nici în timpul dezbaterilor.

79. Desigur, în declarația sa dată în fața instanței, martorul V.V. a revenit asupra declarației pe care o făcuse cu 10 ani înainte în cursul urmăririi penale. Totuși, în condițiile speciale care îl privesc pe domnul Hejja, lipsa de motivare a instanțelor în ceea ce privește prioritatea acordată declarației date de V.V. în anul 1991 nu este suficientă pentru a constata că drepturile de apărare ale reclamantului au fost limitate într-un mod incompatibil cu garanțiile art. 6 din Convenție. Prin urmare, nu a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1 și 3 lit. d) din Convenție în ceea ce îl privește pe domnul Hejja.

III. Asupra celorlalte pretinse încălcări

80. Invocând art. 6 alin. 3 lit. c) din Convenție, reclamantii se plâng de faptul că au fost lipsiți de posibilitatea de a-și pleda cauza în ceea ce privește temeinicia acuzației în fapt și în drept, din cauză că nu s-au putut face ascultați, la termenul de judecată din 18 ianuarie 1999, prin intermediul avocatului pe care îl aleseseră. Invocând art. 14 din Convenție combinat cu art. 6 alin. 1 și 3 lit. d) din Convenție, ei se plâng că nu au avut un proces echitabil din cauza originii lor etnice maghiare.

81. În ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 6 alin. 3 lit. c) din Convenție, Curtea observă că, în ceea ce îi privește pe domnii Paisz, Hejja și Reiner, avocatul lor și-a asigurat substituirea de către unul dintre colaboratorii săi care a putut participa la dezbateri. Ea apreciază că din acest fapt nu decurge nicio încălcare a drepturilor de apărare. În ceea ce îl privește pe domnul Konrad, trebuie menționat că, la termenul din 18 ianuarie 1999, el nu era prezent, nu-și alesese un avocat care să-l reprezinte și a fost reprezentat de un avocat din oficiu. Mai mult, el a fost achitat prin Sentința Tribunalului din 15 februarie 1999. În concluzie, drepturile sale la apărare nu au fost încălcate prin lipsa unui avocat liber ales.

82. Referitor la capătul de cerere al reclamantilor întemeiat pe art. 14 din Convenție combinat cu art. 6 alin. 1 și 3 lit. d), Curtea constată că nu este susținut, deoarece nimic din dosar nu dezvăluie vreo discriminare.

83. Rezultă că aceste capete de cerere sunt vădit neîntemeiate și trebuie respinse în conformitate cu art. 35 alin. 3 și 4 din Convenție.

IV. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

84. Conform art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

85. Domnul Hejja solicită suma de 45.000 euro (EUR) cu titlu de daune materiale. Această sumă include cheltuielile legate de procedură, de deplasarea membrilor familiei sale pentru a-l vizita la închisoare și de trimitere de colete, despăgubirea pentru prejudiciul suferit din cauza arestării sale ilegale, tratamentul medical pe care a trebuit să-l urmeze. De asemenea, el solicită suma de 15.000 EUR cu titlu de daune morale pe care le-a suferit din cauza atingerii aduse reputației sale, cauza fiind mediatizată pe larg.

86. Domnii Reiner și Paisz solicită fiecare suma de 40.000 EUR cu titlu de daune materiale pentru prejudicii similare cu cele menționate de domnul Hejja. Domnul Reiner solicită și restituirea sumei pe care a fost condamnat să le-o plătească părților civile. Ei solicită fiecare suma de 10.000 EUR cu titlu de daune morale.

87. Domnul Konrad solicită suma de 30.000 EUR cu titlu de daune materiale pentru cheltuielile legate de necesitatea de a părăsi țara sub presiunea autorităților române, precum și suma de 10.000 EUR cu titlu de daune morale pentru atingerea adusă reputației sale din cauza mediatizării procesului și pentru discriminarea suferită din cauza apartenenței sale la minoritatea maghiară.

88. În ceea ce privește prejudiciul material invocat de reclamanti, Guvernul consideră că Curtea nu poate specula asupra soluției pe care ar fi avut-o procedura penală în cazul în care martorii ar fi fost audiați de instanțe (*Arnasson împotriva Islandei*, nr. 44.671/98, § 42, 15 octombrie 2003). Mai mult decât atât, Guvernul observă că nu există nicio legătură de cauzalitate directă între durata procedurii și prejudiciile invocate de reclamanti referitoare la tratamentul medical și la cheltuielile lor de transport.

89. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul consideră că o constatare a încălcării ar fi suficientă pentru a repara pretinsul prejudiciu moral al reclamantilor. Pe de altă parte, el apreciază că sumele solicitate cu acest titlu sunt excesive și reamintește că, în cauze similare, Curtea a acordat cu acest titlu 4.000 EUR (*Forcellini împotriva San Marino*, nr. 34.657/97, § 41, 15 iulie 2003, *De Biagi împotriva San Marino*, nr. 36.451/97, § 27, 15 iulie 2003) sau 15.000 franci francezi (*Constantinescu împotriva României*, 27 iunie 2000, § 82).

90. Curtea constată că singurul fundament ce trebuie reținut pentru acordarea unei reparații echitabile constă, în speță, în faptul că reclamantii nu au beneficiat de un proces echitabil (cu excepția domnului Hejja) și într-un termen rezonabil (cu excepția domnului

Reiner). Desigur, Curtea nu poate specula care ar fi fost soluția procesului în caz contrar, însă nu consideră că ar fi nerezonabil să considere că părțile interesate au suferit un prejudiciu moral real în procesul respectiv [*Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25.444/94, § 80, CEDO 1999-II].

91. Prin urmare, statuând în echitate, în sensul art. 41, Curtea îi acordă domnului Paisz suma de 4.050 EUR, domnului Hejja 1.050 EUR și domnului Reiner suma de 3.000 EUR.

92. În ceea ce îl privește pe domnul Konrad, Curtea constată că el s-a abținut de la participarea la procedură și consideră necesar să țină cont de acest element în evaluarea prejudiciului moral suferit. Statuând în echitate, în sensul art. 41 din Convenție, Curtea îi alocă suma de 2.000 EUR.

93. În plus, Curtea reamintește că, atunci când niște particulari, cum este cazul în speță, au fost condamnați la finalul unei proceduri care încalcă cerințele art. 6 din Convenție, un nou proces sau o redeschidere a procedurii la cererea părților interesate reprezintă, în principiu, un mijloc adecvat de remediere a încălcării constatate (a se vedea *Gençel împotriva Turciei*, nr. 53.431/99, § 27, 23 octombrie 2003, și *Tahir Duran împotriva Turciei*, nr. 40.997/98, § 23, 29 ianuarie 2004). În acest sens, ea observă că art. 408¹ din Codul de procedură penală român permite revizuirea unui proces pe plan intern atunci când Curtea a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale unui reclamant.

B. Cheltuieli de judecată

94. Reclamantii solicită și rambursarea cheltuielilor de judecată suportate în fața instanțelor interne și în fața Curții, însă fără a preciza valoarea lor și fără a prezenta documente justificative.

95. Guvernul observă că reclamantii nu au furnizat niciun document pentru a-și justifica cheltuielile și îi solicită Curții să le respingă cererea.

96. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, în măsura în care reclamantii nu au furnizat documente justificative relevante în sprijinul cererii lor de rambursare a cheltuielilor suportate în procedurile interne referitoare la prezenta cerere, Curtea nu le va aloca nicio sumă cu acest titlu. Totuși, Curtea admite că părțile interesate au suportat anumite cheltuieli pentru a obține corectarea încălcării Convenției la nivel european. Statuând în echitate, în sensul art. 41 din Convenție, ea consideră rezonabil să le aloce împreună suma de 1.500 EUR, cu titlu de cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

97. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN UNANIMITATE,
CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 6 alin. 1 în ceea ce privește durata procedurii și pe art. 6 alin. 3 lit. d) din Convenție, și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1 din Convenție în ceea ce privește durata procedurii în privința domnilor Octavian Paisz, Dezideriu Hejja și Ioan Konrad;

3. hotărăște că nu a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1 din Convenție în ceea ce privește durata procedurii în privința domnului Anton Reiner;

4. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 alin. 3 lit. d) din Convenție în ceea ce îi privește pe domnii Octavian Paisz, Anton Reiner și Ioan Konrad;

5. hotărăște că nu a avut loc încălcarea art. 6 alin. 3 lit. d) din Convenție în ceea ce îl privește pe domnul Dezideriu Hejja;

6. hotărăște:

a) ca statul pârât să îi plătească reclamantului Octavian Paisz, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 alin. 2 din Convenție, suma de 4.050 EUR (patru mii cincizeci euro), cu titlu de daune morale;

b) ca statul pârât să îi plătească reclamantului Anton Reiner, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 alin. 2 din Convenție, suma de 3.000 EUR (trei mii euro), cu titlu de daune morale;

c) ca statul pârât să îi plătească reclamantului Dezideriu Hejja, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 alin. 2 din Convenție, suma de 1.050 EUR (una mie cincizeci euro), cu titlu de daune morale;

d) ca statul pârât să îi plătească reclamantului Ioan Konrad, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 alin. 2 din Convenție, suma de 2.000 EUR (două mii euro), cu titlu de daune morale; e) ca statul pârât să le plătească împreună reclamantilor, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 alin. 2 din Convenție, suma de 1.500 EUR (una mie cinci sute euro), cu titlu de cheltuieli de judecată;

f) ca sumele respective să fie convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății, la care trebuie adăugate orice sume ce ar putea fi datorate cu titlu de impozit;

g) ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

7. respinge cererea de reparație echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 27 septembrie 2007 în conformitate cu art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.

Boštjan M. Zupančič, **Santiago Quesada,**
președinte grefier